de ovend

8e jaorgang no. 5

de Ovend

achtste jaorgaank no. 5 november 1980

"De Ovend" is dē Stellingwarver culturele uutgifte, mit de naodrok op Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde en historie. "De Ovend" wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en verschient ien keer in de twie maonden.

Adm. Johan Veenstra, Binderweg 3, Ni'jhooltpae, till. (05610) 8252
Red. Henk Bloemhoff, De Hegen 54, Oosterwoolde, till. (05160) 5469
Bureau-red.: Pieter Jonker, bureau Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Meulehoeve, Bongheer 1, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde, till. (05160) 4533
Tikwark: Jan Gorter, Oosterwoolde.

Et Stellingwarfs Woordeboek

De fietstochten van Kloeke

Eerst even een uutstappien naor eer taelkundig onderzuuk, disse keer. As een soort van herinnering an et feit dat ± 60 jaor leden al de taelkundige G.G. Kloeke (1887-1963) zien onderzuuk deenaor de streektaelen, benaemens die van Oost-Nederlaand (op et fietsien!), hebben een peer taelkundigen van et P.J. Meertens-Instituut (Vrouw drs. M. Gerritsen en de heer drs. F. Jansen) him om zo te zeggen "naofietst" disse zommer. Mar dan allienig in de Kop van Overiessel en et angreenzende pat van Gelderlaand. Ze gongen veural naor goenend die nog femilie weren van de

meensken die deur Kloeke uutvraogd weren (ze bruukten ok dezelde vraogelisten). Een verslag van disse alternatieve fietstocht koj' lezen in de N.R.C. ("Achterpagina", van 15-8, 22-8, 27-8, en 3-9-1980). G.G. Kloeke het nogal wat invloed ondergaon van de Duutse dialektologie; daor weren ze, eerder as op ere plakken, tot et inzicht kommen dat (ok) mondeling naovraogen van groot belang is. Kloeke ontdekte op zien tochten, al vraogende, een protte taelverschillen, b.v. tussen man/vrouw, oolderen/jongeren, hoger/leger, dat hi'j stelde zien meniere van onderzuuk vaeke bi'j. De geinteresseerde wies ik op KLOEKE-VAN LESSEN, M.J., G.G. Kloeke. Bibliografie en dagboekfragment. Amsterdam, 1968. Aorig veur de Stellingwarven is, dat in dat dagboekfragment ok even zien tocht deur oons gebied an de odder komt, bi'jglieks zien kontakt mit J.H. Popping uut Oosterwoolde; de heit dus). Et hier in nuumde tenielstok slat op et boekien dat in 1918 uutgeven is deur J.H. Popping, Oosterwoolde. Ik hebbe et eerder nuumde boek citeerd van de bladzieden 49, 50 en 54. Op de dingen die Kloeke hier bi'j omme weg neteerd het, is kritiek meugelik, mar daor gaot et now even niet omme.

'Maandag 20 Augustus 1917. Per tram naar Leek. Daar aan Joodsche slager weg gevraagd. Langs kanaal eerst naar Zevenhuizen. Jongen op straat uit Zevenhuizen (=zøbmhyzn) geeft antwoord: Koek=koek, ɛɩn, twɛ̃ɩ, drie, vier, ēlf, twālf. Andere opgeschoten jongen met wagen uit Houler Wijk geeft antwoord in zuiver Hollandsch. Zijn moedertaal is Friesch. In Houler Wijk wordt algemeen zuiver Friesch gesproken. Eveneens in Appelscha. Juffrouw aan de Friesche grens (spreekt ook Hollandsch): hier beginnen ze direct Friesch te praten. In Houle onderscheidt men Boersch (=plat) en Friesch. Dezelfde onderscheiding in Donkerbroek. Smerige kroeg in Houle. Man is uit Friesland, vrouw daar uit de buurt. Kleine jongen praat het plaatselijk dialect: koek=kūkə, maken=maekŋ, straat=strɔ̃də. Onderwijzer aan 't visschen. De oude Braam blijkt ook niet vandaar afkomstig. Van eikelplukkende jongens nog opgevangen: ɛkl, geitje. In Donkerbroek bezoek aan café (geboren Fries). Het aantal Friezen bedraagt volgens hem wel 1/3, mar de eigenlijke taal is toch het Boersch. De menschen verstaan echter

het Friesch wel (dat verzekeren ze ook herhaaldelijk). Friesche spreuken aan de wand: doch dyn plicht en let de ljue rabje. (nationaliteitsgevoel) De veenstreken in Drente volgens hem allemaal Friesch (b.v. Haulerwijk en Appelscha). Zijn vrouw is uit Oosterwolde, die spreekt Boersch. Bezoek bij onderwijzer Helmhout (met vacantie, komt over een week thuis; denk daar het volgend jaar om) vermoedelijk wel bereid. Zijn vrouw (?) en eenige mannen geven voor Donkerbroek op: bəskapm=boodschappen, maekŋ, kōēke, (net zoo in Oldeberkoop), ei voor u <vnw> (in Tjallebert volgens juffrouw ɩ). Appelscha is heelemaal Friesch. Verder van verschillende Donkerbroekemers nog opgevangen (Donkəbroekəmrs): jongen (baard): kōēke (sic), vlīegə, strōdə, ɛɩ(u), dɛɩ (jou), løp=liep. kruidenier: plaes, tael (de ə is me vermoedelijk ontgaan), strōtə, lucht[1]) =lugt, hys, tyn, maar mus. ytvanhyzrs, vanzelf; sterk Friesch accent. boer: "Een fietsrijder doet er zoo lang over". "Jo tenminsn hij sprak mij aan met ej". [2]) Gedaan= dōn. Meervoud: wə gōn.' Op deensdag 21 aug. 1917 o.e.: 'Verder gefietst naar Oosterwolde. Heeringa is niet thuis. (Helmhout uit Donkerbroek is verplaatst). Gezeten in hotel met postbode en eigenaar: groote verachting voor het Boersch. "Als ze goed aan de gang bennen, dan loop ik maar weg", zegt de postbode. Aanbevolen wordt Noorman, onderwijzer. Daar hij niet thuis is, nog even fietsen en brood eten, toen nog in Hotel de Klok even gezeten en geïnformeerd. De boekhandelaar Poppink interesseert zich zeer voor dialect en historie (twee boekjes gekocht). Er zal morgen een schoolfeest plaats hebben en over eenige dagen een opvoering van "Uut het leven". Noorman is heel voorkomend, ofschoon hij druk is met het schoolfeest. Goedige man, ik kan ongetwijfeld weerkomen, evenzoo bij Poppink. Poppink is zwaar op de hand, ofschoon ik haast had (wegens het eten), kon ik haast niet weg komen. (Uitnoodiging voor de generale repetitie). Haastig teruggereden naar Gron., 's avonds uitgerust in de Pool. Briefkaarten verstuurd'.

1) t later bijgevoegd
2) dit is mij niet duidelijk

Een fielsetaosie veur Wube Lamers

In de volgende Ovend kuj' meer lezen over et boek mit (volks-) verhaelen van oonze woordeboekmitwarker Wube jaeger uut Berkoop. Dit opschrieven van oolde verhaelen van vroeger, mit oolde woorden en uutdrokkings d'r in verwarkt, ligt veur him zowat in dezelde lijn as et woordeboekwark. Bi'j de uutrikking van et eerste exemplaor weren ok anwezig de ere leden van de woordeboekgroep van Berkoop: Vrouw Jaeger vanzels, de fem. D. Menger, en Vrouw Hof-de Boer. Vrouw Hof brocht veur de woordeboekgroep de fielsetaosies over, en nuumde nog es speciaal et plezierige warken mit mekeer in de woordeboekgroep. De fielsetaosies ok hier nog es veur Jaeger en de vrouw uut naeme van de ere woordeboekmeensken!

poerie

Op een lezinkien over oons woordeboekwark (Berkoop, zommer van dit jaor) wodde mi'j deur de heer H. Mintjes (Berkoop) naor dit woord vraogd, dat hi'j kende uut zien familie in Steggerde. Et woord komt veur in zinnen as: 'Wat 'n poerie maeken die meensken!' (=drokte, lewaai), zokken wo'n 'poeriemaekers' nuumd. Dat poerie zal daenk' uut poerem kommen. Neffens et WNT is poerem ontstaon uut et Hebreeuwse (Joodse) woord purim, dat oorspronkelik de naeme van een Joods feest is, mar now staot veur 'drokte, lewaai, bluf'. Ter Laan geft in zien Grunninger woordeboek 'Hai meuk mie der veuls te veul poerom bie!' De hierboven nuumde Kloeke gaf in zien proefschrift (blz. 145) ok poerem op. Hi'j neteerde dat in West-Grunningen, in et spotriempien op Burum: 'In Boerem hebben ze poerem!'

Lubbestok en Knop-van-Alles

Disse beide plaanten schrift de heer P. Heida uut Oosterwoolde over wiederop in disse Ovend. Lubbestok is in 't

Nederlaans de 'lavas', een 'uit Z. - Europa afkomstige schermbloemige plant met geveerde bladeren en bleekgele bloemkroon' (Van Dale). De naeme Lubbestok zit ok in 't Nederlaans, en kwam ok veur in et Middelnederlaans (dat is: et Nederlaans - of beter: een stokmennig schreven Nederlaanse dialecten - van de 12de tot op et laest van de 15de ieuw). In 't Middelnederlaans hej' ok lubbestekel. In et Middelnederduuts (zeg mar: et middelieuwse, schreven 'leeg-duuts') haj' lubbestock. De Drentsche Volksalmanak van 1848, blz. 193, het et over 'Lubstokken, zekere onaangenaamsterkriekende plant, veel overeenkomende met de sellery' (Woordenboek der Nederlansche Taal (=WNT) nuumt dit), wiels een slim oold boek citeerd wodt in et Middelnederlandsch Woordenboek: et bliekt hoe nuttig de plaante wezen kan: "Wildi ofdoen die sproeten ... in (den) aensichte ofte an den live ..., so neemt winsteen ... ende die wortelen van witte leliën, ende lubberstekel". Neffens et WNT gaot et om een vervorming van de Latiense naeme levisticum. HEUKELS, H., Woordenboek der Nederlandsche volksnamen van planten. Z.p., 1907, geft Lubbestok o.e. veur (patten van) Drente, Frieslaand en Grunningen; lubbestrijk en lobbestroek veur Frieslaand (niet speciaal veur Stellingwarf, dat in dit boek - terecht - as een appat gebied beschouwd wodt). Ok wo'n bi'jglieks geven lubbestake (Aachterhoeke) en lubstok (zonder dat daor een speciale streek bi'j nuumd wodt). Ter Laan geft in zien Grunninger woordeboek lubbestik en lipstik en hi'j zegt veerder o.e.: 't afkooksel van zaad werd aan de koeien gegeven als een middel om de nageboorte af te drijven.' Van iene die plaantkunde studeerd het heurde ik dat "lavas" etzelde is as de maggiplaante, en dat hi'j tegenwoordig officieel Levisticum officinale Koch hiet. Hi'j wodt bruukt as "toekruid". De lubbestok zol niet uut 't wild bekend wezen, mar allienig anplaant wezen op et boere-arf; FISCHER, E., Heilpflanzen. Bern enz. 1951: 38 zegt dat de plaante nogal es verwilderd veurkomt; hi'j wodt 1-2 m. hoge en bluuit van juli tot augustus. De wottels bin goed tegen bep. ziekten en ongemak: aj' niet naor 't husien kunnen, minne "spijsvertering", "waterzucht" en zo wat henne.

Knop-van-alles

Et het een hiele zukeri'je west om meer over die plaante daor Heida wiederop in disse Ovend over schrift, an de weet te kommen. Et liekt zo te wezen dat de naeme in de literatuur nog niet in disse vorm bekend was, mar in Frieslaand veerderop komt bliekber âl veur de naeme knop(pen) van âls, neffens FRANCKE, D.EN D.T.E. V.D. PLOEG, Plantenammen yn Fryslân, Liwwadden, 1975, en HEIDINGA, H., De âlde boereblom- en krûdetûn, Liwwadden, 1975: 26-27. Heukels zien studie die hierboven nuumd wodde, geft o.e. Alzem (alg.), Als (Westerkwartier), Alsem (Friesl., O.-Drenthe, Twente, Sallaand en streken wieder vot) as algemiene naeme die verschillende ondersoorten bestrikt. Heidinga nuumt as gruuiplakken: roege plakken, bi'j dongbult of jister, en bi'j wallen en dieken. Een zeupien oftreksel van knop, blad en stingel hulp veur alderhaande kwaolen. Uut Duutse bron nuumt hi'j o.e.: maegkramp, wienen, pukels, rimmetiek, leverkwaolen; mit mekeer 39 'ongemakken'! Neffens Heidinga (die van Ureterp komt: zien knop-van-âls zit weer dichter tegen oonze knop-van-alles an as knoppen.... (ok in Friesl.)) hadden ze bi'j heur thuus vroeger in de winter altied een goed slutend bussien mit 'thee' van disse polle, dat ze konnen zo 'oftreksel' maeken. In Frieslaand kommen zo 't schient twie ondersoorten veur: Bijvoet: Artemisia vulgaris L. (Fries: Blanke Aelst; Alg.: Aalst, Alst; Twente, Sallaand en Grunningen: bivoot) en alsem: Artemisia Absinthium L. (Fries: Absintaelst; Absinth (alg.), Aals(t) (Grunn.), Als (Twente)). Oons alles is daenk' 'volksinterpretaosie' van als. De lezer kan et eerder nuumde wark van Heukels nog es vergelieken veur de volksnaemen. Neffens et eerder nuumde boek van Francke en Van der Ploeg wodt de Friese naeme 'knoppen van âls' bruukt veur de twiede soorte. Misschien mag hieruut volgen, dat ok mit oons 'knop-van-alles' die soorte bedoeld is. Et gaot dan om een tuunplaante, die ok verwilderd veurkomt; de eerste soorte komt in Nederlaand gewoon in 't wild veur.

sturk/eiber/ooievaar

De naeme veur ooievaar wodde naovraogd op kaortien 3872. D'r kwammen nogal wat verschillen uut. Naost et woord ooievaar dat de indrok geft an et Nederlaans ontliend te wezen of daor, ok wat de klaankvorm angaot, stark deur steund te wodden, kommen veur: sturk en eiber(d). Now is et beslist niet zo dat ooievaar as "van de laeste tied" zien wodden moet. In 1953 verscheen et boek Het Drents van Ruinen (Assen), van Perf. dr. A. Sassen, en daorin komt een taelkaortien veur over ooievaar (nr. 25) daor ok de beide Stellingwarven op staon. Et gebied daor Perf. Sassen nog störk/stork/sturk vun, beston uut de dörpen Wolvege, Oolde- en Ni'jhooltpae, Steggerde, Noordwoolde, Buil, Else, Berkoop en Makkinge. De streken oostelik en westelik d'r van gavven ooievaar. Hi'j vun et ok in dörpen as Diever, Wapservene en Runerwoold, mar dörpen die haost of hielendal an Stellingwarf greenzen zoas Vledder en Wapse hadden een vorm van (h)eileuver, dat ok wiederop veurkomt (-kwam). Eiber hej' nog op dat kaortien in de Drentse Noord-West-hoeke. En now uut oons materiaol: sturk wodde opgeven deur: Dho, El, Nbk, Np, en Obk, en sturkenust deur Dho, El, Nbk, Obk, Np. Obk schrift nog: 'Kan et ok een sturkeboom wezen? Daor staot mi'j zo wat van bi'j!' (graeg jim anvullings), en Np: 'Op 'e Miente was de Sturkepoele, daor reden ze bi'j de winter op.' Eiber wodt opgeven deur de groepen van Diz, Op, Pe-Dbl en Sz, wiels Db, Ma, Np, en Ow eiberd geven. Veur et nust van disse voegel geven Diz, Ld, Op en Pe-Dbl eibernust; Ma geft eibersnust op, en eiberdsnust wodt opgeven deur Np en Ow. Ooievaar(snust) wodt opgeven deur Bdie, Bu, Dfo, Dhau, Dho, Ld, Ma, Nbk, Nt, Obk, Olae-Nlae, Spa, Sz en Wol. Db geft ooieveernust, Nt ooievaernust en Pe-Dbl ooivaer(snust); Bu en Mun uiver, een woord dat wat de klaankofleiding angaot mit eiber in verbaand staot. Dho geft ok nog langbien, en Pe-Dbl en Dho: langp(o)t(e) Ok in 't Grunnings en et Fries kommen vormen veur as aaiber(d), eibert, veur Drente naost (h)eileuver ok eiber en uiver. Stork of een ere vorm van dat woord hiet veural oostelik, al kwam et veural vroeger ok in bi'jglieks Zuud-Hollaand veur, neffens DE VRIES, J. DE, Nederlands Etymo-

logisch Woordenboek. Et Middelnederduuts (zeg mar: et Middelieuwse 'leeg-duuts') hadde stork, et oold-Hoogduuts storah, et ni'j-Hoogduuts storch en et Engels stork. De krek nuumde De Vries brengt stork in verbaand mit 'stork'= 'stronk' en struikelen: 'Dan komt men tot verklaringen, dat de ooievaar benoemd werd naar zijn stijve gang, vgl. tirools storken, storkeln 'met lange benen gaan', westf. (aals) storkeln 'struikelen'. Op disse meniere kommen we ok weeromme bi'j oons sturk as schelnaeme veur wat grote meensken die wat hoge op 'e bienen staon (Berkoop, Noordwoolde en naoste omgeving). Dat wi'j een 'u' hebben in disse woorden komt neffens mi'j deurdat et bi'j oons eerst een 'ö' west het, die laeter veraanderde in de 'u' van putte. Eiber en ooievaar zollen neffens pattie taelkundigen in oorsprong betekenen: 'moerasganger', wiels laeter in de oorspronkelike stokken daor 't uut opbouwd is, zien is: 'ood' en 'beran' = gelok-brenger, de dreger van de schat: 't volksverhael het et ja over et brengen van de kiender

Henk Bloemhoff

knop-van-alles uut:
Heidinga 1975; zie tekst

Lubbestok (uut Heukels' flora)

Knop-van-Alles en Lubbestok

Veur mi'jzels heb ik altied et gevuul dat Oosterwoolde en De Fochtel wat bi'jmekaander heuren. Misschien komt dat wel omdat Mem een Fochtelger was, en dat Oosterwoolde en De Fochtel mit de Herv. Karke ien gehiel binnen. Et schient dat De Fochtel een oolde Stellingwarver tradisie het. Wi'j hebben wel es heurd dat as Bergveld in zien jaoren es mit een bepaold Stellingwarfs woord ommepakte hoe as dat now krek uutspreuken of schreven wodden mos, dat hi'j dan naor De Fochtel naor ien van die oolde Oosterkaampies of zo toegong om uutsluutsel te kriegen. Ok mit et naotrekken van oolde gebruken of verhaelen kommen we vaeke op De Fochtel terechte. Zo speulde lange de naeme van een peer kruden mi'j in et heufd omme die Mem vroeger wel es nuumd het. Doe ik op een naacht es een poos wakker lag kwammen ze mi'j weer in et zin. Et was: Knop van Alles en Lubbestok. Doe an et vraogen, en ja, d'r weren meer oolden die d'r van heurd hadden. Mar gieniene wus van rechten wat kruden of plaanten as d'r mit bedoeld wodden. En mar hopen dat et hiel wat geheimzinnigs of biezunders wezen zol. Hier kreeg ik wel even een teleurstelling te verwarken. Een peer oolden zeden dat Lubbestok een doodgewone Maggieplaante was. Zels bin ik daor nog lange niet zo zeker van. Mit Knop-van-Alles was et wat eers. Op De Fochtel moe'n vroeger een peer van die pollen staon hebben. Iene d'r van ston op De Zanen kot bi'j die eskenpollen waor as wi'j vroeger altied de schoffel- en schoppestokken weghaelden. Die Knop-van-Alles-pollen wodden altied geheimzinnige machten an toeschreven. Kiender mochten d'r in de veerste veerte niet bi'j- of an kommen. Toch weren takken en blaeden zeker niet vergiftig, want een bult meensken op De Fochtel hadden winters een trekpot mit oftreksel van takken of blaeden van een Knop-van-Alles-polle in et kassien staon. As d'r dan in de huusholing es iene was die wat koolde bi'j him had of de roze gong him of heur wat over de huud, zo as vrouwluden soms maendagsmiddags as ze de hiele morgen boven de wastobbe mit hiet ziepsop staon hadden, dan kregen ze wat van dat spul in een koppien, een

peer leepvol, zeg mar. Et was ofgrieselik bitter spul. Haost niet om in te nemen, mar et dreef de koolde ommeraek of. Ie konnen et laeter an de kleur van et waeter zien. D'r was ok es een huusholing waor as een stok of drie soldaoten wat een plakhusien vunnen hadden. Op een keer zee ien van die soldaoten dat hi'j eredaegs jaorig was. Ze vreugen an de vrouw as ze ere aovens ok een posien kommen mochten om dat mitmekaander wat te vieren. Zi'j zollen wel wat eteri'je mitnemen, as de vrouw dan wat onder de kurke had. Dat kwam klaor. Dat mos altied wezen. Bi'j toeval kwam de vrouw d'r aachter dat van die hiele jaordag gien woord waor was. Daor mossen ze een grap mit beleven. Doe ere aovens de wille op een hoogsten was mossen de reumelties volschonken wodden. Dat gebeurde aachter. Op een blikkien wodden ze op de riegel of ronddield. De "jaorige" soldaot verbeelde him al dat zien slokkien wat donkerder van kleur was as dat van de aanderen, mar dat zol hi'j him wel verbelen. Doe ze et slokkien pruufden het de "jaorige" soldaot gien spier van zien gezichte vertrokken. Mit de grootste zelsbeheersing het hi'j zien slokkien Knop-van-Alles opdronken. Laeter had hi'j al zegd dat hi'j dat grappien niet weer uuthaelde. Daor bin meer van die wonderlike dingen gebeurd waor as de meensken nog niet bi'j kunnen. Graeg zollen ze op et kantoor van de Schrieversronte heuren as d'r meer meensken binnen die as die beide kruden of plaanten kennen, of weten wat as d'r krek mit bedoeld wodt.

P. Heida

('koolde bi'j je hebben': et gevuul hebben daj' griep of verkooldhied onder de leden hebben; 'et dreef slim of': ie raekten et kwiet bedoelden ze; 'de roze gong heur over de huud': ze hadden koolde bi'j heur, ze weren huterig; Red.)

De woonwaegen

Gesien en Trientsje weren een peer opscheuten maegies. Van uterlik goed bedield mit de knapte en nog niet groot, mar ok niet klein meer. D'r wodt wel es zegd "in de muuilike leeftied". Nog vol kattekwaod mar toch ok al een betien volwassen.

't Was weer zundagaovend en 't oolde pleisterplakkien in 't kleine dörpien bi'j de harbarge op 'e hoek was weer goed veurzien van jongvolk uut de streek en uut et dörpien zels. De beide maegies teugen daor zels ok op an. Ze hadden alle beide hiel heimelik wel iene op 't oge, mar de beide jongen daor ze et wel wat op veurzien hadden, weren d'r disse keer niet bi'j. Ze plakten een posien in de hope dat ze nog kwammen opdaegen. Mar nee heur, ze weren d'r niet en ze kwammen ok niet. 't Was wat roezig weer, mar toch nog wel een mooie aovend in september. Bange weren ze niet en ze kenden haost alle laenties en patties bi'j duuster nog wel. Zo zwaanselden ze et laentien mar es in waor mar ien huus an ston, en dat van de iene weg naor de aandere leup, en uutkwam dichte bi'j 't huus daor ze woonden. Ze plokten daor dikke brummels, die daor plentie zatten, en in de boompies opklommen weren en daor lekker hongen te riepen. Ze weren zo zute as hunning. Mar wat zaggen ze daor krap-an op 't aende van de reed? Een woonwaegen! Daor hadden ze niks van weten. Mar toch wollen ze niet weeromme en ni'jsgierig as ze weren leupen ze d'r op an. 't Was zundagaovend en dan wil ie toch wat beleven! 't Was doodstille in de waegen en 't was krek of was d'r gieniene thuus. Et pad was niet zo wied en ze konnen d'r mar krek bi'j langes. Trientsje leup op de kaante van de waegen, en toch een betien schrutel leupen ze wat hadder as gewoon. Et was ok zo spoekaachtig, een woonwaegen op die stille reed. De ondeugendhied kwam weer een betien opzetten. De woonwaegen was timmerd van rechtopstaonde koraalschroten en was dus wat ribbelig. Mit een pennegien dat ze opgribbeld hadde, streek Trientsje tegen de schroten langes. Dat gaf hiel wat geluud of en op een draffien riggelden ze d'r hadde bi'j langes. Nog mar krek weren ze

een klein aentien veurbi'j of daor wodde de deure van de waegen eupengooid en een man, 't leek wel zoe'n spullebaos, mit een grote snor onder de neuze, reup: "Wat moet dat hier?!" en hi'j stak de voest in de hoogte. Bange as ze doe wodden maekten ze as de bliksem dat ze votkwammen. De zundagaovend was weer goed en wat hebben ze 't d'r laeter nog lange over had. Ze vertelden 't iederiene die 't mar heuren wol netuurlik.

Wube Lamers van de Kuunderwal

Sunderklaos zien knechien

Kleine Jopie van der Meer en zien zussien Femmie weren al daegen lange onrustig. Ok gien wonder om disse tied, mit al die verhaelen over Sunderklaos, die al weer in 't laand was. Vrouw Van der Meer vun, dat hi'j ok mar riekelik vroeg kommen was dit jaor, mar as ze dan vertelden dat hi'j al bi'j de buren west hadde, dan mos Mem et ok wel geleuven. Aovens veur beddegaonstied zongen ze tegere onder de schostien, want ze hoopten zo, dat Sunderklaos now ok es bi'j heur kommen zol. Waoromme wel bi'j de buren? Zi'j vunnen die kiender hielendal niet zo lief, veural Fraans niet, die moch zo graeg narren. De kleine kiender hadden eins allemaole mar wat een hekel an him. Mem zee de hieltied mar weer, dat hi'j ok niet overal wezen kon, mar mit dat antwoord weren die beide kleinties niet tevreden. Mem zee dan ok nog, dat hi'j soms zien knechien wel es stuurde, mar dat gebeurde bi'j heur ok nooit. Mar ze gavven de moed niet op en zongen ok disse aovend heur hiele repertoir weer of.

Doe vun Mem et mooi genoeg, ze mossen op bedde. Een betien nottelig trokken ze de kleren uut, want Mem maekte heur d'r ok mar wat of, vuulden ze. Ze wollen heur daoromme disse keer ok gien naachttuut geven. Et begreutte Mem eins ok wel; d'r zol disse keer wel wat in de schoegies kommen, dochte ze.

De volgende morgen wiet hoe betied kwammen Jopie en Femmie al van boven. Mem was nog mar krek van bedde en

Heit was krek de deure uut naor zien wark. Doe ze mit een protte lewaai de kaemer in kwammen, zaggen ze daolik al, dat d'r wat in heur schoenen zat. Gauw kieken! En doe vul et heur eins mar wat of. Veur Jopie was 't een sukelaodehontien en in Femmie heur kladdegien zat een poppien van sukergoed. Wel lief, mar 't was gien speulgoed, vunnen ze. Mem zee doe dat et ok nog gien 5 december was, en ze mochten ok niet al te graoperig wezen. Dat zol wel zo wezen, mar waoromme kregen pattie kiender now al auto's en zo. Mem vun et mar muuilik om daor een goed antwoord op te geven, dat zaggen ze an Mem heur gezicht. De ere morgen kwammen ze mit opgestreuken zeil uut schoele. Die jonge van die ni'je meensken hadde op et schoeleplein verteld, dat Sunderklaos niet iens beston. Doe weren ze hielemaol in de warre. Et was Sunderklaos-aovend en al schiemerig butendeure.

Dan wodt d'r beld bi'j Van der Meer's. Jopie en Femmie gaon mit 'n beidend naor de veurdeure. En as ze die los doen.... dan staot Zwatte Piet daore!
Van de weeromm'-stuit vliegen ze lieke hadde weer in huus naor Mem en roepen om 't hadsten: "Daor is Zwatte Piet, ja 't is echt waor Mem, kom mar mit!" Ze bin eins mar wat benauwd en pakken beide Mem bi'j de haand. De deure staot nog eupen. En ja, daor staot hi'j, Zwatte Piet! De beide kiender zien iens niet, dat hi'j mar een gewone broek en een jak an het en gien baret op. Hi'j hoolt een grote deuze op 'e hanen en zegt in gebrekkig Nederlaans: "Dit ik moes hier brengen." En dan wo'n de beide kleinties wat driester en ze vraogen an Piet, waorom as Sunderklaos zels nooit es bi'j heur komt. "Ikke niet weet dat," stottert Piet zoe'n betien. "Mar, we vienen et toch lief van jow Piet, daj' hier kommen," vint Jopie, en Femmie nikt dan hiel slim mit heur koppien. Dan lacht Piet vrundelik en gaot weer vot. "Kom mar gauw es weer, Piet!" roepen ze him nog nao.

Een weke naodat Sunderklaos al weer naor Spanje was, kwam Zwatte Piet weer bi'j Van der Meer bi'j de deure. De kiender vunnen et mar vremd dat hi'j d'r nog was. Mem het heur doe mar verteld, dat de bakker een echt zwat knechien in dienst hadde. Hi'j was zestien jaor en hi'j hiette

Achmed en was mit zien femilie naor Nederlaand kommen. En doe geloofden Jopie en Femmie Mem ok weer.

Lamkje Hof-de Boer

Twie volksverhaelties

De doeve en de roeke

Wat is et nust van de roeke mooi! D'r ston een hoge oolde sparreboom bi'j de hujlanen van de Kuunder, daor alle jaoren een nust in zat van een grote zwatte kri'je. Dat is een alles-eter en hi'j is niet vies van de eier van de kievieten en de gritten en hi'j wodt dan ok as een grote geveerlike rover beschouwd bi'j alle laandvoegels. Ok de jonge pieken die nog niet zo lange uut et ei binnen, bin een smaekelik happien veur de zwatte rover, en as hi'j dan zels jongen het moet hi'j een hieleboel vreten naor et nust togen. Mar et is een keunstige nustebouwer. We hebben vaeke de prachtige blauwe eier uut et nust haeld die as parlemoer in de helderwitte wolle laggen waor et nust mit stoffeerd was van binnen. De wolle haelt hi'j van de draoden daor schaopen lopen en hi'j waskt ze eerst bi'j 't waeter om ze schone te kriegen, en 't nust is dan ok een prachtstok wark van de schraandere voegel.

D'r is ok nog een oold verhaeltien over zoe'n mooi nust. Et is ongeveer zo. De doeve, slim eigenwies dat hi'j was, wol ok graeg zoe'n mooi nust hebben, mar hi'j wus niet goed hoe hi'j daor mit an mos. Hi'j was aenlik te wies om et de roeke te vraogen, mar hi'j dee dat toch op een keertien. As hi'j him dat even veur doen wol. De roeke dee zien toezegginge onder veurweerde dat hi'j d'r een koe an verdienen wol. De doeve, niet zo min, nam dit an en de kri'je begon mit iever te bouwen in een geschikte boom. Hi'j hadde al zoe'n plassien klaor en doe miende de eigenwieze doeve dat 't mar niks was en dat hi'j et now wel kon, en zee: "Hool now mar op, want now heb ik et wel zien, ik

kan mi'j now wel redden!" De roeke docht: wat een eigenwies petret, mar hul doe daolik op mit bouwen, en nam de koe mit vanzels. Mar de eigenwieze doeve kon mit gien meugelikhied et nust veerder kriegen en bleef mit een plassien zitten. De roeke lachte him uut en hoe hi'j ok smeekte dat de roeke him nog even helpen wol, et hulp allemaole niks, want die hul daor et dove oor naor. Zo is et nog an de dag dat een doevenust eins mar een reer onofwarkt hopien toekies is. Altied zit hi'j nog te zeuren over die koe en aj' goed heuren, zegt hi'j de hieltied nog: "Roekekoe, roekekoe, roekekoe!", zo spiet et him nog dat hi'j de koe kwiet is en dat de roeke niks meer van him weten wil.

De knecht en de grieze kri'je

D'r is nog een oold verhaeltien, over een grieze kri'je. Dat is ongeveer zo. Een aarme boer hadde een knechien. As 't haast wodde, begonnen de koenen minder melk te geven, en 't wodde dan ok wat krapper mit de centeraosie. Dan was et weer zunig an zo naor de winter. Mar 't was een lieperd, dat boertien, en op een keer zee hi'j tegen et onderknechien: "'t Is haost tied dat de grieze kri'jen kommen. As ie iene zien, wo'k wel daj' dat even tegen mi'j zeden!" Et knechien begreep d'r niet vule van, mar dochte: misschien krieg ik wel wat van de boer as ik iene zie en him dat dan gauw even vertelle. Hi'j keek iewig uut as hi'j an 't knolleplokken was op 'e bouw, en ja heur, op een morgentied streek d'r een grieze kri'je daele op de rogge-akker. As de duvel gong hi'j naor de boer en vertelde him dat gauw. Die gong veur 't fesoen toch nog even mit en zag ok dat et waor was en zee: "Now, mien jonge, now moej' begriepen, as de grieze kri'jen d'r binnen, dan wodt et gauw winter, en dat betekent mit negen ure gien brogge meer bi'j de koffie, daor moej' mar op rekenen! Et knechien verscheut van kleur en begreep mar al te goed dat de boer him weer te liep of west hadde en hi'j kreeg ok inderdaod een brogge minder.

Wube Lamers van de Kuunderwal

(et eerste verhaeltien het de schriever uut de femilie van zien heit die in Berkoop woonde, mar die aenlik van Noordwoolde kwam; et twiede het hi'j van een man die van Wolvege kwam en die laeter in Ni'jberkoop woonde. As et mit zit, gaot in et volgende nommer drs. Jurjen van der Kooi wat naoder op et stokkien in. Red.)

De Stienkrobbe

aachter plinten
in klinten
onder een klobbe puun
of in een oolde stobbe
daor vien ie de keuning van 't vermoegde hoolt
de Stienkrobbe
die hoolt van alles wat mof is en rattelschellig
zien gemiggel maekt mennig fiemelig vrommes hellig
een protte kiender bin veur him bange
krek as veur zien maot de Gaffeltange.
mar ik mag him wel lieden
de Keldermotte
de keuning van et rottende goed
hi'j maekt gien rommel
hi'j ruumt op
hi'j wet hoe et moet

Arp Ernst

Haast

(bi'j een tekening van J.K. Visser)

Uut de lochte, wiede veerten
gruuit weer staorig jow gezicht.
Ie gavven anschien an de wereld,
ruumte wodde doe gedicht.

Die donk're boom daor veuran,
- mit dat zwatte oge - dat bin ik.
De kruun en toeken lieken hiel wat,
mar de stamm' is oold en briek.

Jow ogen bin twie held're wolken,
jow mond een zochien van de wiend.
'n Vlocht voegels komt jow haor bevolken,
ie bin een lochtig, vlochtig kiend.

Voegels scheren lege over bomen,
mar die staon vaaste in de grond.
Zo kan 'k wel dichte bi'j jow kommen
mar niet raeken jow lieve mond.

't Is haast, de voegels gaon weer wieder,
ze vliegen de halve wereld rond.
Jow ogen, de wolken, verdwienen
deur de wiend, an de grieze horizon.

Jow gezicht zwarft om de eerde
mar blift een diel van et hielal.
Soms zie ik jow trekken nog diezig
as stillegies et duuster vaalt.

Lodewiek H.

Et Weerlammegien

schichtig
schöt hi'j
uut een slegge
zag deur locht
zig zwinkend de
mien verschienen
in 't drassige laand
brocht him op 'e vlocht
schrèk
schrèk
ie bin gèk
gèk.

doukies daelt hi'j
in een delle
schoelt hi'j een schoffien veur mi'j vot
schruten waachtend
loerend en luusterend
naor wat dat min stok meenske dot
schrèk
schrèk
verrèk-rèk.

zachies sloept hi'j now op 'e zodde
tussen grös
en rusken deur
wiels zien wiefien
rust op 't nust
mit vier eier gruun van kleur
schrèk
schrèk
dit is mien stèk, stèk

'k hool van jow
oh Hemelgeite
Lammegien Van 't Weer
van mi'j hej' niks te vrezen
ik krinke jow gien veer'.

schichtig
schöt hi'j
uut een slegge
zag deur locht
zig zwinkend de
mien verdwienen
uut 't drassige laand
zonder eier in de haand
brocht him weer een protte nocht
schrèk
schrèk
ie bin tòch niet zo gèk
gèk

Arp Ernst

Kees

Antje kwam nog mar krek uut de veuropleiding, waor ze de eerst-neudige theoretische kennis opdaon hadde. Heur vrundinnen zeden, dat ze ok niet goed wies was, om bi'j die gekken warken te gaon. Mar ze hadde d'r now ienkeer veur keuzen en dan was d'r gieniene die heur tegen holen kon. Ze was nog mar achttien, mar al aorig verstaandig veur heur leeftied. Ze wus dat dat wark niet makkelik was, mar ze zol daor niet alliend staon. Ze gong de morgens dan ok vrolik op weg naor de ofdieling. Ze maekte kennis mit de heufdzuster, heur collega's en de pesjenten. Ze zag jonge en ooldere meensken. Pattie weren an et lezen, eren an et schilderen en weer eren an et knippen, pattie deden ok hielendal niks.

Ien jonge zat in een hoekien mit de hanen tegen de oren. Een broeder die heur alles op de ofdieling zien leut, vertelde dat die meerstal zo zat. Hi'j hadde last van lewaai. As iene gewoon zat te praoten, klonk him dat as iene die him in de oren raosde. Naachs perbeerde hi'j te slaopen mit watties in de oren. Mar hi'j heurde altied lachende, roepende, raozende meensken. Hi'j wodde d'r doodmuui van. As een broeder of zuster de deure los dee om bi'j him te kieken, vleug hi'j overaende in bedde. Zo gespannen as een vere, en grote benauwdhied op zien gezichte. Antje keek nog es naor him. Hi'j leek zo ienzem. Hiel bange zat hi'j daor in zien hoekien. Wat een verwrongen geest, docht Antje, en heur hatte wodde vol van medelieden. Ze zol perberen mit him kontakt te kriegen, misschien kon ze him een betien helpen.

Staorigan raekte Antje wat thuus op de ofdieling en ze kwam een betien op de hoogte van de ziektebeelden en sociaole aachtergronden van de pesjenten. Ze vun et niet makkelik. Aovens as ze thuus kwam mos ze toch nog vaeke daenken an al die meensken, van wie ze holen gaon was. Mit Kees, die jonge die altied in zien hoekien zat, praotte ze zo now en dan. Now ja, praoten! Ze zee dan: "Dag Kees," en dan keek hi'j heur hiel eigenaorig an. Dan duste ze niet veerder te praoten, want dan zag ze, dat hi'j de hanen nog

stiever tegen de oren drokte.

Op 'n dag zat Kees weer in zien hoekien. D'r kwam een maegien anlopen. Oe wat stampt ze toch, docht Kees; kiek daor kwam ze dichterbi'j. Waoromme raosde ze toch zo. Hi'j hul him de vingers in de oren, mar ze raosde de hieltied hadder. "Hoe hiet ie-ie," et dreunde him in 't heufd. Et maegien keek him wat nuver an. Waoromme zee die jonge now niks. Ze kende him veerder niet. Ze begreep d'r niks van. Ze perbeerde et nog es. "Ik bin hier ni'j," zee ze. Kees kneep de ogen dichte. Waoromme hul ze now niet op? Wat raosde dat kiend aekelig. Kees kwam overaende en steuf vot, et maegien bleef verwonderd allienig. Hi'j draefde naor de slaopzael en kreup onder et bedde. Eindelik rust, docht hi'j, mar dat duurde niet lange. Een half ure laeter heurde hi'j zien naeme roepen. Oe wat bonkte et him toch in et heufd. Waoromme was et daor nooit stille? Wit om de neuze kreup hi'j onder et bedde vot en sjokte mit de broeder mit en vlochtte weer naor zien hoekien. Hi'j wol die aovend gien eten en gong vroeg op bedde.

De volgende dag zag Antje him griemen mit zien eten. Wat zicht Kees d'r toch min uut, docht ze. Ze leup naor him toe en zee zaachies: "Hoe is et, Kees?" Verwilderd keek hi'j heur an. Wat wol ze van him, docht hi'j. Zien heufd bonkte weer zo, waoromme leuten ze him niet mit rust? Antje streek him even over et haor en leup doe vot, want ze begreep wel, dat Kees heur zelschop niet op pries stelde. Ze zee tegen een collega: "Et is krek as zit Kees een plan uut te bruden. Hi'j kikt zo verwilderd aj' wat tegen him zeggen. Krek as betrap ie him argens op, zo schrikt hi'j." "Mar dat dot hi'j altied," zee die. "Nee et is aanders," zee Antje, en ze zochtte. Doe ze weeromme kwam van heur vri'je daegen heurde ze et drekt van Kees.
"Ie hadden geliek," zee de collega, "Kees zat een plan uut te bruden. Hi'j het him van kaant maekt." "Him van kaant maekt," reup Antje en verblikte. "Ja, mit een laeken van zien bedde. We vunnen him gister. Verschrikkelik, verschrikkelik." De traonen stonnen Antje in de ogen. Aarme Kees, dochte ze. Och mien jonge, et is now eindelik stille in je heufd, mar wat hej' een leven had. Was hi'j daor now veur op de wereld zet? Antje begreep et niet.

De heufdzuster kwam naor heur toe en streek heur even over et haor. "Wi'j meensken kun niet alles begriepen mit oons meenskeverstaand Antje," zee ze, "mar hi'j het now rust, lao'we him dat van hatte gunnen." Antje gong weer veerder mit heur wark. Aandere meensken eisten heur op, mar Kees zol ze nooit weer vergeten.

Immie Hoekstra

Veur Henk K.

Passebericht

Een haostige vinke
vleug mit een vaort
van aachtren tegen een pinke
Et voegeltien vul dood op de grond
et koebeest hadd' alliend mar wat jokte an de kont.

Durk Drokkedreet

Veur Engelhard K.

Een alkoholist uut Ooldetriene
hadd' an beide bienen aorig wat piene
toch leup hi'j as een haeze
want hi'j zeup daegs tien glaezen
vol klaore superbenzine.

Durk Drokkedreet

Van huus en hiem:
Ziekebezuuk

Ali leup op 'e trappe van de flat. Ze hadde een lege bosschoppetasse an de aarm. Die hadde volzeten tot an de raand, doe ze de trappe opgong. Ze was naor heur kammeraodske west. Die hadde al een peer daegen grieperig op bedde legen. Meerstal gaot zoks wel gauw over, mar bi'j Ali heur kammeraodske zat et wat vaaste. Ze hadde d'r van alles an daon. Et sap van een citroen mit een flinke scheut hiet waeter d'r over henne, mit et heufd hadde ze boven de stoom hongen, ze hadde ok eigenmaekte kruden perbeerd. Et lokte niet, ze zat vol en et waeter leup heur uut de neuze. Jantsje was wat bliede west, dat heur oolde schoelevrundinne Ali langes kommen was. Ze kwammen geregeld bi'j mekeer, al vanof de schoelebaanken. Niet dat ze mekeer de deure plat leupen, mar zo now en dan gongen ze tegere et plak in of maekten een rittien mit de auto. Ok in geval van ziekte, zo as now, stonnen ze veur mekere klaor. Jantsje hadde wat bosschoppen opschreven en Ali hadde ze ophaeld. Doe alles uutpakt was hadden ze nog een koppien koffie dronken. Niet al te lange, Jantsje had de dokter beld en die kon zo kommen. Nao de laeste slok hadde Ali de jasse andaon. "A'k nog medesienen van de dokter hebben moet, wil ie ze dan nog wel even veur me ophaelen?" hadde Jantsje vraogd. "Op mi'j kuj' altied rekenen," zee Ali d'r vlot over henne.

Doe Ali onder in de flat ankommen was, steuf dokter heur veurbi'j. Fuj', fuj' wat hadde die man een haost, d'r weren zeker een protte grieperige meensken. "Dan is 't ok te gek da'k eerst naor huus gao," dochte Ali, "dan kan 'k krek zo goed even waachten." Ze gong de trappe weer op en doe ze d'r was gong ze op de bovenste treden zitten. Al gauw kreeg ze zelschop. Uut een deure kwam een buurvrouw. "Is d'r wat, waoromme zitten jow daor zo op 'e trappe?" wol ze weten. "Now kiek, ze is ziek en de dokter is bi'j heur," zee Ali, en ze wees naor de deure, "ik wil d'r niet in gaon as die man mit heur doende is." De buurvrouw be-

greep et. "Ze is de laeste maonden al niet zo goed, ze gaot hadde aachteruut, donkt mi'j," zee de buurvrouw. "Now, dat ha'k nog niet verneumen, moe'k zeggen, mar ik bin d'r ok al weer een peer weken niet west," zee Ali. Ali docht an et autorittien naor Appelsche een weke of wat leden, Jantsje was doe zo fleurig as 't mar kon. "Heur zeune is gisteraovend ok kommen," zee de buurvrouw, "dan het ze gelokkig nog wat zelschop." Ali keek verheerd op en zee: "Daor bi'j' mis mit, heur zeune is d'r niet, ik bin krek nog bi'j heur west, ik zol nog medesienen ophaelen." "Heur zeune is d'r wel," zee de vrouw, "ik heb him zels zien, vandemorgen nog, op 'e trappe." Now wodde Ali een betien kwaod. "Ik bin d'r in west en heb him niet zien," zee ze, "ik ken heur zeune wel, wat docht ie. Ik hebbe hiel wat mit him op 'e schoot zeten as ik oppaste!" "Misschien zat hi'j op et husien," perbeerde de buurvrouw nog. Ali kwam in de bienen mit een rood gezicht. Jantsje hadde heur wel es wat verteld over de buren, d'r weren een stokmennig 'onneuzelen' bi'j hadde ze wel es zegd. "Dus ie daenken dat die jonge een half ure op et husien zit!" zee ze, en dee een tree naor veuren. De buurvrouw zag et ankommen en maekte dat ze in huus kwam. Ze dee de deure niet aachter heur dichte en kwam een peer menuten laeter weeromme. In heur haand hadde ze de kraante. "Aj' d'r aanst weer in gaon" vreug ze, "wi'j' dan de kraante wel even geven?" Ali zee niks, mar pakte de kraante an. Op dat mement kwam d'r een lange jonge uut de deure daor Ali veur zeten had. Hi'j hadde een grote zwatte baord en golvend donker haor. Veurdat Ali d'r euvelmoed in hadde raosde ze: "Wat doe ie hier, ie heuren hier hielendal niet thuus, wat hej' mit heur daon!" "Mien moeder woont hier," zee de jongeman, "en ik doe mit heur wat alle zeunen mit heur moeke doen zollen moeten, geregeld es bi'j heur kommen." Op dat mement kwam de buurvrouw naor veuren en trok heur de kraante uut de hanen. "Ik zol et mar es een etage hoger perberen!" zee ze. Ali hadde et inienend allegeer deur, ze hadde een trappe te lege zeten te waachten. Zo hadde as ze kon leup ze naor boven. Onder heur heurde ze de zeune en de buurvrouw allemachtig lachen. Et had goed west as de dokter veur heur ok een recept schreven hadde: iene veur kalmeringspillen.

Harmen Houtman

Hendrik Vondeling:

Haarm en Maatien

Boerken in goeie en minne jaoren

Een dik jaor naodat Vondeling et boek Haarm klaor hadde - de eerste Stellingwarver roman-dokumentaire - kwam hi'j mit et vervolg op 'e bodden: Haarm en Maatien, boerken in goeie en minne jaoren.

"In et eerste diel," zegt Vondeling, "heb ik een protte ommedaenken geven an et boere-ark en et boere-wark van zo rond de ieuwwisseling." Daoromme zollen we, donkt mi'j, dat eerste diel wel meer beschouwen meugen as een dokumentaire dan as een roman. In et twiede diel, Haarm en Maatien, ligt dat even aanders. Lieke goed as in et eerste diel krigt ok hier et boere-ark en -wark wel zien ommedaenken, mar hier komt vule meer uut.

In dit twiede diel vienen we een veul briedere betrokkenhied van de Stellingwarver boer bi'j de maotschoppelike ontwikkelings veur de twiede wereldoorlog. Mar dat is niet et ienigste wat dit boek "roemer" maekt want daornaost, of aenlik daorboven pakt oons de starke kerakteruutbieling van de personen. Bi'j elk van heur tekent de schriever heur ienvooldige, soms zuver haost wat primitieve aord, waor vaeke goeie, mar ok wel es minder goeie dingen uut votkommen. Dit komt d'r niet uut mit hoogdraevende woorden in lyrische volzinnen, mar in een ienvooldige vlakke verteltraant, een inkeld zinnegien, een inkeld woortien soms.

De lezer die dit boek niet oppervlakkig lest mar himzels mitgeft in et leven, et daenken en vulen van Vondeling zien meensken - meensies bi'j tieden haost - die dot dat wel wat. Die wodt bi'j 't hatte pakt deur et vaaste onderlinge vertrouwen van disse meensken in heur daegelikse omgang mit mekeer. In dit onwrikbere vertrouwen staon ze recht en vaaste, ieder op zien eigen plak in heur ienvooldige boereleven.

Wereldschokkende gebeurtenissen of belevenissen koj' niet tegen in dit boek, liekemin as ingewikkelde of spannende intriges. Et is meer een tredmeule van meensken die hadde warken willen, elke dag, en dat ok wel moeten om mit ie-

deriene liek te blieven. "Wi'j bin gien schooiers!" Et is de kleine (mar aenlik oe zo grote) trots van de Stellingwarver boereman die d'r ís, die him vri'j vuult, die him zels redden wil, die hulpe ofwiest ok al staot him et waeter an de lippen toe...

Meie 1940, iene dag nao de capitulaosie...
Haarm zien zeune Jouk spant de peerden an.
Buurman Fraans komt even over de weg.
Hi'j zegt: "Zuj' naor de bouw, Jouk?"
"Ja," zegt Jouk, "oorlog of gien oorlog, de meensken kun niet zonder eten.
De boer moet gewoon deurwarken."

Krek zoas de dichter zee: "En de boer hij ploegde voort."

J.W. Nijholt

Ordentelike koenen

Van de weke maekte een koppeltien koenen een kuiertien bi'j oons in 't Zuderpark. Ze wollen wel es wat meer van de wereld zien, ik daenke dat ze wat op heur gröslaand uutkeken weren. Ze gedreugen heur biezunder netties, ze beulden niet en ze leuten ok niks aachter. Hiel rustig kuierden ze twie an twie aachter mekaander an...

Koenen bin ok al niet meer wat ze west binnen, miende mien man. Mar ik vien dat pattie meensken, die d'r es uutbreuken binnen, d'r wel een prentien an nemen kunnen... Jan de Vries het ze (de koenen dan) weer in 't laand brocht. Of hi'j ok nog an 't vredigen sleugen is, weet ik niet...

Peggy Klinkhaemer

Daegelikse dinkies

Boer Jan wol d'r es een dag tussenuut. Hi'j hadde de hiele zoemer hadde vrotten moeten. In et laeste van de vekaansietied een dag mit de huusholing vot. Morgens eerst op Gaasterlaand an, en doe ze wat deur de bossen zwurven hadden mar weer in de auto, en doe mar bi'j de vroegere kustlijn langes rieden: Warns, Stavoren, Hindelopen, en doe eerst mar es in de baarm wat eten en drinken, want de vrouw had brood en poeiermelk mitneumen. Et smaekte heur goed, en doe mar weer rieden: Makkum, Zurich, Harlingen, en zo bi'j de hiele kust langes tot Lauwersoog an toe. Op de kustweg was et slim rustig, et grös gruuide tussen de stienen en an de protters koj' wel zien dat et d'r niet drok was, want ze bleven tot et laeste mement zitten, en d'r lag ok een autoped midden op 'e weg. Doe ze aovens op 'e weerommereize weren in de buurt van Akkrum, zee de vrouw: "Now moe'k dommiet ok nog eten koken, en daor hebbe ik hielemaole gien aorighied meer an." "Och," zee Jan, "we gaon mar inkeld vot, weej' watte, we gaon in et motel in Et Veen eten." Zo zegd zo daon. Doe ze de grote zael van et motel binnen stapten zaggen ze dat de hiele zael vol zat mit etende meensken. Allienig in de hoek ston een taofeltien, daor zat mar iene vrouw an. Jan op de vrouw an, en hi'j vreug heur: "Maggen we bi'j jow an 't taofeltien zitten?" "Jazeker, meneer, dat mag," zee ze, "mit 'n allen om de taofel henne daor wodt et allienig mar gezelliger van!" Jan reup de vrouw en de kiender, en doe mar smikkelen, en et smaekte mar best. De vrouw was al es gauw klaor mit et eten, en gong ok vot. Doe Jan en zien huusholing et eten naor binnen warkt hadden, reup hi'j de kelner om de rekening. Doe de kelner daor mit kwam, zee die: "Ik hebbe et eten van jow schoonmoeder d'r ok mar bi'j op zet, dat belopt *f* 40,--, want dat zollen jow ok betaelen hen!" Jan zien mond vul eupen. "Mien beste man, mien schoonmoeder zit in Limburg," zee Jan. "Disse vrouw die hier an et taofeltien zat is mien schoonmoeder niet, dat betael ik nooit!" Mar de kelner wol zien centen hebben, et gong hadde om hadde, et volk gong allemaole naor heur kieken, en d'r kwammen al

wat meensken om heur taofeltien henne staon. Jan zien vrouw begon heur niet lekker te vulen om et geval, dat ze zee tegen Jan: "Betael mar je, dan bin we d'r of." Dus Jan mit een bloedend hatte betaelen. Ze kwammen niet zo welgemoed 'thuus as ze vot gaon weren. Een peer weken laeter weren Jan en de vrouw in 't Vene an 't winkelen, en doe zag hi'j inienend die bewuste vrouw lopen. "Waacht es even, Mevrouw," zee Jan, "ik hebbe lestdaegs in et motel dat maol eten veur jow betaeld, dat wol ik wel even van jow weeromme beuren." "Oh dat kan wel," zee de vrouw, "mar dan moe'k even naor mien man toe, die is daor in de winkel op de hoek, hier hej' mien tassien, ik komme zo weer." Jan nam et oolde tassien an, en doe hi'j daor een half ure mit in de haand staon hadde, doe kreeg hi'j in de gaten, dat dat verrekte vrommes 'm veur de twiede keer te pakken hadde. "We gaon niet weer butenshuus te eten heur," zee Jan tegen de vrouw, "want daor komt niks aanders as ellende van!"

Klaas van de Weg

Heugt 't jim nog?

Wie van oonze lezers kan et bureau van de Stellingwarver Schrieversronte helpen. In Anpakken van 30 juli 1948 is een adverteensie opneumen over de jubileum-revue "Huugt 't jim nog". De revue wodde opvoerd op 11 en 13 augustus 1948 tiedens de tentoonstelling "Vlechtende Handen" en gong over et wel en wee van de rietvlechtindustrie. De apatte tentoonstellingskraante nuumt de schriever: T. Dijkstra, Noordwoldiger in hatte en nieren. Uut een verslag over de revue in Stellingwarf van 13 augustus 1948 kuwwe opmaeken dat bepaolde onderdielen Nederlaanstaelige naemen hadden zoas "Praatje bij de brug", "Een wachtkamer in oorlogstijd (1915)", "De Gouden Bruiloft van Hein en Trui". Wi'j bin beni'jd of stokken van die revue in et Stellingwarfs weren en of d'r wat van op pepier staot. Wie helpt oons uut de droom?

Pieter Jonker

Schrieversronte weeromme in de Meulehoeve

Begin september wodde de verbouwde Meulehoeve opleverd. De gemiente Oost-Stellingwarf was weer behulpzem bi'j de verhuzing. Een prachtig onderkommen veur de Schrieversronte, vint iederiene. Twie mooie kantoorruumten, een archief, een keuken en een ni'j husien. Et aachterste pat van de boerkeri'je is inricht as expesisie-ruumte en wodt deur de gemiente verhuurd. Ok de Stellingwarver Schrieversronte kan daor zo now en dan gebruuk van maeken. Twie hiele zaoterdaegen is een ploeg vri'jwilligers van de Schrieversronte doende west et hiele paand goed schone te maeken. Drie vrouwluden (Vrouw Jansma, Vrouw De Zeeuw en Vrouw Jonker) ni'jden de prachtige gedienen; hielemaole in stijl. Ok moe'n we hier et wark van de heer De Zeeuw uut Else numen, die veur oons een schitterende boeke- en lectuurwaand maekte. Veerder hulp hi'j oons bi'j alderhaande ker-

weigies, want et komt nog al krek aj' in zoe'n mooi ni'j huus kommen. De heer Geert van der Meulen is drok doende mit een ontwarp-tekening veur de tuun, zoks in overleg mit Gemientewarken, wiels Vrouw Jonker acht taofelklieties ni'jde.

Et overleg en mit mekeer warken mit de dienst Gemientewarken van Oost-Stellingwarf was meraokels, zoks mag ok mit ere nuumd wodden.

Jim marken et al: we bin dikke tevreden.

De mitwarkers van et bureau

Wie is de Meenske die in oons leeft?

Oorlog in Korea of oorlog weer vot in Vietnam
Waor de hieltied weer een grote groep bi'j om et leven kwam
Van al die gruweldaoden is et aende niet in zicht
We zien hoe 't d'r in Iran of Irak now weer bi'j ligt.
Soms daenk ik wel es: is de meenske echt wel goed bi'j zinnen?
Gien iene zal bi'j dit geweld uutaendelik wat winnen.
Bi'j honderden de dood in jacht; een meenske telt ja niet!
An beide kaanten van et front vaeks ok een hoop verdriet,
De grote lanen kieken toe, doen of ze et goed mienen,
En hopen vaeks in stilte an de oorlog te verdienen.

De ramp in Algerije daor de meenske gien haand in het
Daor wodt deur meenskehanen nog een hiele protte red.
Daor vaalt de poletiek vaeks vot en ieder laand staot klaor,
Dan vaeke maekt de meenske zien naosten-liefde waor.
Mar as de stad weer opbouwd is gaot ieder weer zien gang,
Dan ontstaon de ruzies weer zoas vanoolds bin 'k bang'
Wat is d'r in de loop van de jaoren zo al een protte verpest
Zo lange de meenske bestaon het, het et nooit een lieverd west
De iene dag sturen we tanks veur een oorlog veer van huus
De aandere dag weer dekens bestemd veur et Rooie Kruus...

Donkerbroek, november 1980 *Jacob de Boer*

Vief daegen vekaansie

De kiender zollen vief daegen op vekaansie. Wi'j in huus om op 'e kleinkiender te passen, en een betien op 't bedrief toezien. De boerehulp kwam morgens en aovens helpen mit 't melken. De eerste dag, doe ze vot gongen, zegt de kleindochter van vieve: "Now is Beppe Mem en Pake is Heit." "Now," zee 'k tegen heur, "awwe dan mar gien ruzie kriegen tegere." "Nee, nee," schudde ze mit heur kleine koppien, "dat kan niet! Dat moe'n we dan mar ofwaachten."

Goed negen ure; ik mit de koffie an de gang; een vluttien veur oons beide. Een protte is niet goed aj' oolder wodden, wodt d'r wel zegd. Even laeter, daor komt mien man mit de loonwarker in huus, die was an 't jarren. "Ik heb een koffiedrinker mit neumen," zee hi'j. "Ja, dat bi'j' niet meer wend, mar gauw wat koffie d'r bi'j zetten." Doe ha'k an mien vluttien te min vanzels. Tegen eterstied kwam de kleine meid thuus uut de kleuterschoele. Ze hadde drie kleurde tekenings bi'j heur. En ik mar beren dat ze zo mooi weren; 't was wél een betien in de stiel van Karel Appel, mar dat is now wel "in". Aovens naodat ze et naachtgoed an hadden was 't: "Het Beppe et sprokiesboek ok mitneumen?" Gelokkig, da'k daor an docht hadde. De ooldste, die al aorig lezen kan, zocht een verhael uut en doe mos ik dat veurlezen, wiels de kleine meid heur lekker op mien schoot nusselde. En doe op bedde. Disse dag was hiel aanders verlopen, as da'k wend bin, mar 'k mag niet klaegen: ze bin slimme lief west.

De ere morgen, weet hoe vroeg wakker. Mar 'k was heur veur, eers ha'k netuurlik 't hiele spul bi'j mi'j in bedde kregen, dat hadden ze al es nuumd. Dat leek heur wel wat toe. Tegen half negen mit 't bussien naor schoele, wat is dat gelokkig veilig regeld. Zo, now eerst naor oons eigen huus, om daor wat te doen. De katten kommen mi'j al ofhaelen. Ja, die kommen now wel wat te kot in andacht, mar 'k zorge wel dat ze heur boekies twie keer daegs vol kriegen. De bloemen waeter geven en dan weer vot en mit 't eten veur oons en de kiender an de gang en dan is disse dag ok al weer half omme. Onder melkerstied nog even uut 't sprokiesboek lezen. Eregister haelde ik de kleine meid

uut de gimmestiek en fietste ik mit heur aachterop deur de tunnel. Dat was schienber een belevenis veur heur, want van de middag - ze hadde vri'j van schoele, vanwegens de onderwiezersrebulie - bedelde ze mi'j om nog een keer mit heur deur de tunnel. Now, vot dan mar; wi'j aorig mit de sokken d'r in, d'r deur rezen. Ze schatterde et uut. Alderdeegst Beppe kreeg d'r nocht an.

Vanmiddag hebben wi'j stamppot mit zute appels d'r deur eten, mar 't kleine wiefien had dat bliekber nog nooit eten bi'j heur Mem; vertrouwde 't niet en hoe a'k ok praotte, 't lokte mi'j niet, dat ze d'r an begon. Now, dan mar niet. Laeter bin wi'j de bos in west, waor 't om disse tied henne nog zo mooi wezen kan. Sommig blad begint al te kleuren en toch bluuiden d'r ok nog toefies heide. In ienend zaggen we een klein kikkertien springen. Ik vong him en de kiender d'r op 'e neuze bi'j. Wat het hi'j een mooi bruun jassien an en wat kikt hi'j oons an mit zien bolle kraalogies, was heur reaktie. Wi'j hebben 'm mar gauw de vri'jhied geven. Doe an 't ekkelzuken en nog even naor oons eigen huus toe om een glassien limonade te drinken. Thuus kommen eerst de ekkels dielen en in heur eigen bussien doen. De ofvalen appels onder de bomen hebben ze doe nog even opzocht. Ik heb ok al hiel goeie hulp an heur; taofel klaormaeken wil mar wat goed. In ien ding bin ze wel wat makkelik. As ze uut schoele kommen, stri'jen ze heur jassies en aander spul de hiele vloer over. Dan moe'k heur even anpakken en komt 't spul wel an de kapstok.

Dan nog wat: ze hebben mi'j zien tanebosselen; snapten d'r niks van, dat ik mien tanen zo mar uut de mond doen kon. "Hoe kan dat now toch Beppe, oonzend zitten zo vaaste en Beppe dot ze d'r zo mar uut." En now willen ze mi'j haost dwingen om veur heur 't gebit now en dan es uut de mond te nemen.

En zo mit al disse kleine biezunderheden bin de vief daegen ommevleugen. De vekaansiegangers bin weer thuus. De kiender weren slimme beni'jd as Heit en Mem ok wat veur heur mitneumen hadden. Ok de hond was slim bliede, die het zien baos wel mist. En wi'j hebben 't huusweren d'r weer op zitten.

Antien

de ovend

een uutgifte van de Stellingwarver Schrieversronte,
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwolde
till. 05160-4533

Adm.: Johan Veenstra, Binnenweg 3, Nijeholtpade

Red.: Henk Bloemhoff, Bovenweg 15a, Nijeberkoop

„De Ovend" komt ien keer in de twie maonden over de heerd
bi'j de leden van de Stellingwarver Schrieversronte
Lidm./ab. (tegere) kost f12,50 in 't jaor

Baankno. 29.98.07.711
Girono. 831523 van de Coöp. Voorschotbank Oldeberkoop
t.g.v. Stellingwarver Schrieversronte no. 711